

aim of this article is exploring the possibilities of application of innovative technologies in translational activity. The article deals with the main problems related to the optimization of computer translation, in particular the difficulties originating at the use of TM technology and the combination between the computer translation and the text editing.

Key words: *systems of the software translation, translation software, computer configuration, dictionarie editors, glossaries of terms, the German-Ukrainian and Ukrainian-German translation direction, translation editing, typical mistakes of machine translation, software services, translation memory, online language translation services*

УДК 821.161.2

Даниленко В., к.філол.н., док.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ПОСТКОЛОНІАЛЬНИЙ СИНДРОМ В УКРАЇНСЬКІЙ МАЛІЙ ПРОЗІ 90-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті аналізується постколоніальний синдром в українській малій прозі 90-х років ХХ століття. В оповіданнях Юрія Винничука, Володимира Діброви, Богдана Жолдака, Олександра Ірванця, Ярослава Лижника, Катерини Мотрич, Василя Портяка, Василя Трубая, Анатолія Шевчука ілюструється несприйняття українськими авторами радянських цінностей та колоніальної дійсності.

Ключові слова: *постколоніальна критика, метрополія, колонія, колоніальна система, колоніальні комплекси, культурне плазування, ренегат.*

Напередодні та після розвалу Радянського Союзу висміювання радянських цінностей і колоніальних традицій стало модним в українській літературі. Сплеск сатири у співаній поезії, зокрема в творчості Андрія Панчишина, Івана Сітарського, Едуарда Драча, Ігоря Жука, Олександра Смика, Триzubого Стаса, в поезії літгуртів Бу-Ба-Бу, «Пропала грамота», Володимира Цибулька, Леся Подерев'янського був спрямований проти радянських ідеалів та колоніальних комплексів українського суспільства.

Висміювання цінностей – старий і перевірений метод осквернення ідеалів, на яких тримається політична система. Підйом сатири завжди спостерігається під час кризи суспільства. Якщо в 90-і роки ХХ століття в Україні був період підйому сатири, бо в розвалі СРСР передова частина українського суспільства бачила шанс вирватися з колоніального і тоталітарного минулого, концтаборів, голодоморів, арештів, нищення національної культури, то в Росії такого підйому сатири не було, оскільки російське суспільство бачило в розвалі радянської системи національну трагедію, вважаючи Радянський

Союз модернізованою Російською імперією. Метрополія і колонія завжди по-різному реагують на розвал колоніальної системи.

У малій прозі 90-х років ХХ століття найбільш яскраво висміювали радянську дійсність Юрій Винничук, Володимир Діброва, Богдан Жолдак, Олександр Ірванець.

В центрі оповідання Юрія Винничука «Роза Кнукельбаум» – містечкова повія, яка заробляла гроші своїм тілом у радянські часи, коли був особливий контроль за життям суспільства. Саме в будинку Рози Кнукельбаум проходило примирення, здавалося б, ідеологічно непримиренних суперників таких, як колишній борець за Україну Варцаба, що відбув у Сибіру п'ятнадцять років, передовиків радянського виробництва Бураченкова і Хічік'янца, начальника Бубновського і міліціонера, який щомісяця приходив забирати хабаря від Рози Кнукельбаум. Якби Юрій Винничук написав це оповідання років десять раніше, то його б сприйняли за святотатство і замах на радянські ідеали. Ніби пародіюючи крилату фразу адміністратора готелю «Ленінград» Людмили Іванову під час телемосту Ленінград-Бостон «Жінки говорять з жінками», який вийшов в ефір 17 липня 1986 року: «В СРСР сексу нема», Юрій Винничук показує, що в СРСР був не лише секс, а й проституція, яка прикривалася владою. Ось як насміхається автор з радянської дійсності, вкладаючи це в промову повії Рози Кнукельбаум: «Моє ліжко мокре від поту! Я працюю, мов проклята! Ніхто в Совецькім Союзі не працює по дванадцять годин! Одна лише Роза. А погляньте на дошку пошани. Там є Роза? Ні, там нема Рози. Зате там є Бураченков і Хічік'янец. А Рози нема. Але Бураченков і Хічік'янец бувають у Рози кожної п'ятниці. Вони так і кажуть: «Роза, ти помагаєш нам виконувати соціалістичні обов'язки. Без тебе, Роза, у нас був би творчеський простой». Роза мусить працювати, щоб країна не збилася з виробничого ритму» [1, 16]. В цьому оповіданні Юрій Винничук демонструє лицемірство радянської дійсності, яка трималася на подвійних стандартах, коли офіційно проголошувалися одні цінності, а в реальному житті система жила за іншими законами.

В оповіданні Володимира Діброви «Як ми продавали Сталіна» показано, що радянський народ насправді був не однорідним, а насильно об'єднаним і складався з різних народів, які мали свою національну ідентичність, традиції та систему цінностей. В оповіданні зображено три різні ідентичності: радянську, українську і грузинську. В системі радянських цінностей навіть після розвінчування Першим секретарем ЦК КПРС Микитою Хрущовим культу особи Сталіна колишній вождь радянського народу Йосип Сталін залишався кумиром. Для радянських патріотів Сталін – це лідер, що виграв війну з Гітлером і створив супердержаву, якої боявся світ.

В оповіданні Володимира Діброви двоє українських хлопців стали жертвами чуток, що грузини люблять Сталіна і готові заплатити за зібрання його творів 1500 карбованців, що за радянськими мірками було солідною сумою. Придбавши два зібрання творів Сталіна, вони летять до Грузії їх продавати. Порівнюючи ментальність українців і грузинів, один із персонажів оповідання Віктор говорить: «Всі ми – гордії та скептики, і шлях нам – униз... Ми не любимо владу, не здатні ні коритися, ні обурюватися. Грузини через те й тримаються, бо всі як один поважають Сталіна» [3, 108]. Але, як виявилось, в Грузії зібрання творів Сталіна нікому не було потрібне, і хлопці продали твори Сталіна дешевше, ніж купили в Україні.

Персонажі оповідання виявляють, що реальне життя не таке, як про нього пишуть у радянських книжках і показують у фільмах, а радянський патріотизм не таке вже й масове явище. Націоналізм і конкуренція народів, зігнаних до Радянського Союзу, найяскравіше проявлялися під час футбольних змагань, коли влада дозволяла це робити. У потязі українські хлопці знайомляться з грузином Лері, який пригощає їх чачею і домашнім вином, а коли мова зайшла про політику, «Лері сказав, що Україну вони дуже поважають. Якось тбіліське «Динамо» набрало стільки ж очок, як і «Спартак», хоч і забито більше голів, але «Спартак» іще мав зустрітися з київським «Динамо». Киянам уже було байдуже, але вони грали завзято, а Рудаков узяв навіть одинадцятиметрового. Київське «Динамо» виграло, тбіліське стало чемпіоном, а грузини надіслали Рудакову багато подарунків» [3, 115]. Отже, протистояння між метрополією і колоніями велося в культурі, спорті і на побутовому рівні. І чимало людей у радянських колоніях мали до інших колоній більше симпатій, ніж до метрополії.

Упродовж усієї української історії найбільші війни і збройні повстання в Україні були пов'язані з конфліктом між селянами і багатими землевласниками. І національно-визвольна війна під проводом Богдана Хмельницького, і Коліївщина, і революція 1905 року, і революція 1917 року ставили перед собою три завдання: звільнення з-під колоніального гніту, здобуття права на свою церкву і свою землю. І польські поміщики, і російський царизм, і більшовики нещадно експлуатували українських селян. А творець більшовицької революції Ленін ненавидів два класи: селян та інтелігенцію. Селян – за те, що не залежать від держави і можуть самостійно вижити, інтелігенцію – за те, що має розум і може зрозуміти, коли бреше влада, популярно пояснивши це іншим. Голодомор 1933 року був організований Сталіном як етнічна зачистка українських сіл, які були джерелом української мови та історичної пам'яті. У Кремлі планували вимерлі українські села заселити росіянами. Так сталося на Донбасі, Харківщині та в інших південно-східних областях

України, де після голоду відсоток росіян став вищим, ніж у областях Центральної та Західної України.

В оповіданні Василя Трубая «Голод» [12, 63-70] показано, що переживає голодну людина. Малий Тарасик стає свідком голодної дідової смерті. Він не може думати більше ні про що, крім їжі, витягує з нірки соломинкою цвіркуна і з'їдає. Цвіркун в оповіданні виконує роль родового символу. Допитуючись, звідки в їхній хаті взявся під піччю цвіркун, Тарасик чує від баби, що цвіркуна переносили із старої хати в нову три покоління їхнього роду. З'їдаючи цвіркуна, хлопчик перериває родову історію.

Аналізуючи наслідки Голодомору, психотерапевт Олександр Стражний вважав, що Голодомор змінив український характер, сформувавши в українцях такі риси, як «песимізм, безвольність, відсутність цілеспрямованості, незацікавленість у продуктивній праці, відчуття залежності від влади, нездатність вплинути на неї або залучити до відповідальності» [2, 12]. Психотерапевт доводить, що зі зникненням індивідуальних господарств, в українців зникли індивідуалізм і хазяйновитість. Отже, Голодомором було досягнуто політичної мети, і українці надовго втратили здатність протистояти колоніальній системі.

Розвиваючи тему колгоспної системи, нав'язаної більшовиками Україні, в оповіданні Богдана Жолдака «Шше коле бульо красте грігх» висміюються колгоспи, які тримали селян у кріпацтві. Головний персонаж оповідання – молода доярка, яка вкрала одне з двох телят, що привела корова Манька на її фермі. Її логіка була проста, що на друге теля на фермі ніхто не розраховував, тому його вкраде хтось із колгоспної адміністрації: «Бо завхвермою був такей, що не тільки телятко вцупив би, та й саму Маньку давно вкрав би, якби не буявся інших злодіїв – бригадіра й присідатуля. А необлітероване телятко – ясно, як день, шшо пробазарює» [4, 254].

В оповіданні простежується прогнила радянська система з її адміністративним персоналом, який перейняв у спадок найгірші риси пізнього російського капіталізму.

В іншому оповіданні Богдана Жолдака «Яблука з райського саду» колгоспна адміністрація наймає сторожа, який володів східними єдиноборствами, щоб «охороняти колгоспні сади од колгоспників» [5, 276]. В оповіданні показано, що сільське населення не ставилося до колгоспів, як до своєї колективної власності. І свідченням цього став бунт проти колгоспної системи медсестри Таньки, яка сама садила і щеплювала в саду яблуні. Побивши натренованого сторожа і вбивши його собаку, дівчина приводить сільських жінок і змушує сторожа рвати їм яблука. В образі Таньки письменник показує стихійну сільську бунтарку, яких було багато в Україні.

А те, що українське населення не сприймало колгоспи, свідчать цифри. В часи колективізації в Україні відбулося 7382 бунти проти радянської влади. Лише в 1929 році в УСРР офіційно зареєстровано 116 терористичних актів проти радянських активістів і сільської влади [7].:

Опираючись на комсомольських і партійних активістів у селах, що допомагали відбирати землю, худобу, майно, продукти і приборкувати селян, радянська влада обирала собі помічників серед ледарів, пияків та інших сільських маргіналів.

Саме таких активістів показано в оповіданні Михайла Малюка «Різдвяні забави сорок сьомого року». Колишній майор, що повернувся в своє село, став головою сільської ради. Майор був алкоголіком і любив нагнати на селян страху, тому село потерпало від його п'яного свавілля: «Майор щодня пив свій «наркомівський кілограм» і гасав селом з автоматом напереваги, наводячи, як він казав, порядок. При ньому завжди були «яструбки». Майор одбирав їх із сільських хлопців особисто, раз у раз виганяючи одних і наближаючи до себе інших. Потрапити в яструбки волів кожен, бо це звільняло від набору до ФЗО. Ніхто тоді у Київ не хотів, хлопців брали в ФЗО примусом, як в армію, через військкомат. А запише майор у яструбки – дома будеш» [9, 224]. Гуляючи на Різдво, коли в Україні молодь переодягається, лицедіє, жартує, четверо дівчат переодягаються в бандитів і розігрують односельців. А наступного дня в селі з'являється дільничний міліціонер Панчик, звинувачує дівчат в антирадянській агітації, заарештовує і починає шантажувати. Щоб відкупитися від міліціонера, селяни дають йому хабаря. Ось як це описано в оповіданні: «Ранком Панчик похмелився залишками горілки, напакував сани ковбасами, салом, м'ясом, забрав навіть голову й ніжки на холодець. На прощання ще пригрозив кулаком і поїхав» [9, 238]. Після цього випадку Панчик внадився в село і був би його розорив, вимагаючи плату продуктами за невинні різдвяні жарти, але випадок врятував селян, бо одного разу п'яний міліціонер провалився під лід і втопився.

В оповіданні зображено, яка здириницька система існувала в українському селі після Другої світової війни. Відібравши в людей землі, коней і домашній реманент, влада ставилася до них, як поміщики до кріпаків. Так поводитися з народом могли тільки колонізатори, для яких цей народ був чужий. На прикладі молодої жінки Варки показано, як радянська влада, душила податками українських селян: «Пішла в колгосп. Трудилась гірко день при дні, а вибитись із злиднів не могла. Тільки стягнеться на якусь копійку, тут тобі бах: податок – один, другий, третій... А платили знаєш як – десять копійок на трудодень. Та й тих, якщо коней брав дров привезти чи города виорать, не побачиш – вирахують за послуги, ще й у боржники запишуть. А ще 200-300

літрів молока винеси. Не зумів – масло купуй, здавай. Не здаси, приїдуть серед ночі виконавці, подушки позабирають, а на другу ніч і тебе в холодну потягнуть. А це катували її за бездітність – не було в неї чим цей податок сплатити» [9, 235].

До 60-х років ХХ століття в Україні домінувало сільське населення, тому і колективізація, і Голодомор був війною радянського режиму проти селянства як основи української нації. Знищивши селянство, радянський режим планував знищити українську націю. Без селян українські міста, в яких домінували чужинці і асимільовані українці, мали остаточно стати російськими.

В оповіданні Олександра Ірванця «Наш вожатий Фреді Крюгер» [6, 166-173] показується зворотній бік піонерських таборів. Вся романтика дитячих конкурсів, спортивних змагань, ігор і походів тьмяніє перед жорстокістю дітей і вожатих, що своєю жертвою обрали недалеко дівчинку, від імені якої ведеться розповідь. Піонерський табір Олександра Ірванця не схожий на ті піонерські табори, про які розповідали радянська преса і телебачення. Демонізований піонервожатий, у якому дівчинка бачила образ популярного в 1980-х роках героя фільму режисера Веса Крейвена «Жах на вулиці В'язів» серійного вбивцю Фреді Крюгера, перетворює кожну ніч із її табірної життя на нову серію фільму жахів. Як голлівудський кіногерой живиться страхом своїх жертв, так свідомість дівчинки паралізована страхом перед вожатим, тому залякану дівчинку мати забирає з табору. Хоча насправді події в оповіданні «Наш вожатий Фреді Крюгер» невідомо, де відбуваються: в її снах, чи в реальному житті. Оповідання написано суржилом як монолог дівчинки з її думками і специфічними страхами підлітка.

В оповіданні Анатолія Шевчука «Тризна по-домашньому» російська мова і церква постають, як технології асиміляції України. Колоритно зображено священика, якого запросити справити тризну. Із розмов родичів, що прибули на похорони, стає відомо, що попа вигнали з парафії за алкоголізм. Як справжній місіонер Російської православної церкви, священик, перебуваючи в україномовному середовищі, розмовляє російською мовою, бо відчуває, що несе своє слово українським аборигенам: «Сія суета суєт, – солодким тенорком казав старий, – может бить, і сладостна, нада только відеть ей умственно» [13, 87]. У спілкуванні з ним простежується культурне плазування, коли один із родичів покійного запобігливо намагається розмовляти зі священиком російською мовою: «Пайдьомте, отец, – почувся охриплий голос Андрія, який вів під руку кошлатого старого» [13, 87]. У розмові за столом після похоронів стає зрозуміло, що насправді Андрій розмовляє по-українськи: «Я йому, об'яснику, по шиї дам! – стрепенувся Андрій. – Я знав, що він вчворить фокус» [13, 94]. Та й у мові попа проскакують українізми,

виказуючи його походження: «Не беспокойтеся, сам вкушу злак господен і приобшу к тому же ближайшую молодичку» [13, 91].

Вплив культурного імперіалізму в оповіданні Анатолія Шевчука поглиблюються, коли серед родичів покійного виступають Жора і його мати, що, як виявляється, розмовляють російською: «Я не могу. Мне плохо. Жора, ти відіш? Она смеюца. Жора, виводи меня, я не выдержу. В такую минуту...» [13, 94]. В оповіданні простежуються сліди імперської культури та її проникнення в рід, сім'ю, коли хтось із родичів стає першим ренегатом, порвавши із національною культурою і прийнявши як рідну мову й культуру метрополії.

У біблійному дусі розглядається проблема безконечних українських колоніальних страждань в оповіданні Катерини Мотрич «За таїною неба»: «Князь Питьми мстить боговибраній Україні за все Боже, що вона має» [10, 259]. Події в оповіданні охоплюють проміжок від Голодомору до повоєнного часу, становлячи спресований у малу форму романний період. Традиційний український ренегат Федір із вродженим хистом ката за своє прислужництво комуністичному режиму проклятий молодю жінкою Соломією з того світу. І хоча радянська влада воздає вірному слугі пошану, його життя стає пекельним. Десять вимерлих дітей заплатили життям за жорстокість свого батька. Остання дитина з'являється на світ з душею вмерлої Соломії як докір за ренегатство батька і теж помирає, забравши з собою таїну неба.

Тема боротьби народу проти радянської влади у Західній Україні звучить в оповіданні Василя Портяка «В неділю рано» [11, 310-315]. В оповіданні дві сім'ї ховаються в бункері, вони відірвані від зовнішнього світу і не знають, що в ньому робиться. А щоб дізнатися якісь новини, посилають двох синів у село на розвідку, і на їхній слід натрапляє винищувальний радянський загін. Оповідання закінчується, коли за слідами в снігу винищувальний загін знаходить бункер і збирається його підірвати гранатами.

Говорячи про постколоніальний синдром в українській малій прозі 90-х років ХХ століття, варто зазначити, що в прозі цього періоду простежувалося дві тенденції: критика колоніального минулого і критика невдоволеної частини українського суспільства, яку задовольняла колоніальна і тоталітарна системи, після здобуття Україною незалежності.

Друга тенденція простежується в оповіданні Ярослава Лижника «Міняйлів день» [8, 203-209], в якому пародіюється українське постколоніальне суспільство. Міняйло в оповіданні уособлює раціональний, здегуманізований і ситий сучасний постіндустріальний світ; мешканці під Любиною горою – обдерте українське суспільство, яке втратило генетичну пам'ять, честь і не може вибратись із вічних жебрів, бо над ним тяжіє прокляття родового

гріха: вигнання праматері, яка примарою блукає над землею, але не може поєднатися з її сучасним духом.

Колоніальний статус і тоталітаризм найбільше задовольняв привілейовані прошарки партійного апарату, червоних директорів, простих людей, які добре пристосувалися до радянської системи, росіян, які не сприймають Україну і яких дратує все українське, асимільованих українців та інших народів, що втратили свою національну ідентичність. В оповіданні Василя Трубая «Генерал Петухов» зображено представника червоного директорату. Перебуваючи у відрядженні, Степан Каблучко йде на телефонну станцію, щоб перед від'їздом поговорити з тещею по телефону. Але лінія перевантажена, і телефоністка не може його оперативно з'єднати. Щоб вплинути на неї, Каблучко вдається до перевіреного радянського прийому – швидко показує дівчині перепустку з червоною палітуркою, розраховуючи, що її злякає. Але в пострадянській Україні такі прийоми вже не спрацьовують. Тоді він залякує її начальством, намагається задобрити, підкупити. Його з'єднують на дві хвилини, та чоловік не встигає поговорити з тещею і спізнюється на потяг. Він вимагає книгу скарг, звинувачує в усьому демократію і залишає в книзі такий запис: «Бардак помімаєш! Довели країну до ручки. Демократи чортові. Їжте тепер свою незалежність!» І підписався: «Генерал Петухов» [12, 94].

Степан Каблучко – типовий представник привілейованого радянського класу, що після здобуття Україною незалежності добре адаптувався до нової політичної системи, яка увібрала найгірші риси радянської системи і органічно поєднала їх із часами дикого капіталізму пізніх часів Російської імперії. У незалежній Україні люди цього типу стали власниками колишніх державних підприємств, мільонерами, депутатами Верховної Ради, міністрами, хоча в своїй риторичі вони залишилися прихильником радянських цінностей, як Степан Каблучко.

В українській малій прозі 90-х років ХХ століття постколоніальна критика стає центральним лейтмотивом літературного процесу. Висміюючи колоніальний спадок, українські оповідання цього періоду несуть високий гуманістичний пафос і дух національного відродження, навертаючи українське суспільство до загальнолюдських цінностей та національних традицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Винничук Ю. Роза Кнукельбаум // Опудало: Українська прозова сатира, гумор, іронія 80-90-х років двадцятого століття. – К.: Генеза, 1997. – С.16.
2. Голодомор виявився ефективним для «чистки» української ментальності. *Інтерв'ю з Олександром Стражним* // Країна, 2010, №44. – 58 с.

3. Діброва В. Як ми продавали Сталіна // Квіти в темній кімнаті: Сучасна українська новела. – К.: Генеза, 1997. – 432 с.
4. Жолдака Б. Шше коле бульо красте гріх // Опудало: Українська прозова сатира, гумор, іронія 80-90-х років двадцятого століття. – К.: Генеза, 1997. – 384 с.
5. Жолдака Б. Яблука з райського саду // Опудало: Українська прозова сатира, гумор, іронія 80-90-х років двадцятого століття. – К.: Генеза, 1997. – 384 с.
6. Ірванець О. Наш вожатий Фреді Крюгер // Квіти в темній кімнаті: Сучасна українська новела. – К.: Генеза, 1997. – 432 с.
7. Колективізація// <http://uk.wikipedia.org/wiki/>
8. Лижник Я. Міняйлів день // Квіти в темній кімнаті: Сучасна українська новела. – К.: Генеза, 1997. – 432 с.
9. Малюк М. Різдвяні забави сорок сьомого року // Квіти в темній кімнаті: Сучасна українська новела. – К.: Генеза, 1997. – 432 с.
10. Мотрич К. За таїною неба // Квіти в темній кімнаті: Сучасна українська новела. – К.: Генеза, 1997. – 432 с.
11. Портяк В. В неділю рано // Квіти в темній кімнаті: Сучасна українська новела. – К.: Генеза, 1997. – 432 с.
12. Трубай В. Кінець світу. – К.: Український письменник, Вир, 1995. – 156 с.
13. Шевчук А. Тризна по-домашньому // Вечеря на дванадцять персон: Житомирська прозова школа. – К.: Генеза, 1997. – 544 с.

Стаття надійшла до редакції 24.10.13

Даниленко В., к.філол.н., док.,
 Інститут філології КНУ імени Тараса Шевченка

Постколониальний синдром в українській малій прозі 90-х років ХХ століття

В статті аналізується постколониальний синдром в українській малій прозі 90-х років ХХ століття. В розповідях Юрія Винничука, Володимира Діброва, Александра Ірванця, Ярослава Лыжника, Катерини Мотрич, Василя Портяка, Василя Трубая, Анатолія Шевчука демонструється невосприяття українськими авторами сучасних цінностей і колоніальної дійсності.

Ключеві слова: *постколониальна критика, метрополія, колонія, колоніальна система, колоніальні комплекси, культурне пресмыкание, ренегат.*

Danylenko V., PhD, doctoral student
 Taras Shevchenko National University of Kyiv

The post-colonial syndrome in Ukrainian small prose 90 years of 20th century

The article analyses the post-colonial syndrome in Ukrainian small prose of 1990's. The stories written by Yuriy Vynnychuk, Volodymyr Dibrova, Bogdan Zholdak, Oleksandr

Irvanets, Jaroslav Lyzhnyk, Kateryna Motrych, Vasyl Portyak, Vasyl Trubai, Anatoly Shevchuk illustrate non-acceptance of Ukrainian authors the soviet valus and colonial reality.

Key words: *postcolonial criticism, metropolis, colony, colonial system, colonial centers, cultural humiliation, renegade.*

УДК 821.161.2 Білецький-Носенко П. П.

Добоні М.І., асп.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ОБРАЗ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ У РОМАНІ ПАВЛА БІЛЕЦЬКОГО-НОСЕНКА «ЗИНОВІЙ БОГДАН ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ» (ТИМОФІЙ – ІРИНА)

У центрі статті – особливості художнього змалювання образів представників молодого покоління Тимофія та Ірини (Роксанди) у романі П. Білецького-Носенка «Зиновій Богдан Хмельницький».

Ключові слова: *П. Білецький-Носенко, Тимофій Хмельницький, образна система.*

Протягом останнього десятиліття спостерігається зацікавлення з боку літературознавців рукописним романом П. Білецького-Носенка «Зиновій Богдан Хмельницький», про це свідчать поява публікацій, а також уведення цього твору в контекст історії української літератури першої третини ХІХ століття (наприклад, образ головного героя твору досліджували І. Дзира («Постать Богдана Хмельницького в однойменному романі П. П. Білецького-Носенка»), Ю. Волинець («Історичний роман Павла Білецького-Носенка «Зиновій Богдан Хмельницький...» та образ головного героя в ньому), роман на тлі епохи показано у дослідженнях Б. Гуляка, Ф. Кейди («Роман Павла Білецького-Носенка «Зиновій Богдан Хмельницький» та українське національно-культурне відродження початку 19 століття»), А. Гуляка («Зиновій Богдан Хмельницький» П. Білецького-Носенка – предтеча українського історичного роману»).

Прикметно, що в центрі зацікавлення більшості науковців – образ Богдана Хмельницького. У той же час інші образи твору практично залишаються поза увагою літературознавців. І якщо козацька старшина ще здобувається на скупе слово критика, то молоде покоління, що представлено в романі на-самперед образами синів гетьмана, – ні.